

ЗДРАВНО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

(д-р Стоян Ставру, преподавател по медицинско и биоправо в СУ и НБУ, ФРП)

При представителството едно лице (представител) извършва правно значими действия от името и за сметка на друго лице (представяван). Представителят разполага с представителна власт по отношение на представявания, по силата на която с поведението си може да предизвика едностранно настъпването на правни последици в неговата правна сфера. Представителство възниква с оглед упражняването на определени права или за изпълнението на задължения от името и за сметка на представявания.

Предвид спецификата и личния характер на възникващите с оглед процеса на лечение права на пациента, се поставя въпросът доколко тези права или каква част от тях могат да бъдат упражнявани чрез представител? Този въпрос е особено важен и актуален конкретно за правото на лицето да дава информирано съгласие за лечение, съответно – да отказва такова лечение. Отделни законодателни разпоредби относно здравното представителство могат да бъдат открити в Закона за здравето, Закона за трансплантацията на органи, тъкани и клетки, както и в Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина. Фокусът на правната уредба е върху законовото представителство на малолетни или поставени под пълно запрещение лица, като е отделено внимание и на някои особени случаи на съдебно представителство — осъществявано от назначено от съда лица. Редица въпроси възникват и с оглед съчетаването на специалните форми на съдебно здравно представителство по Закона за здравето с общите случаи на привременно представителство (временен обезпечител, особен представител и пр.).

При действащата законодателна уредба и съществуващото мълчание на закона се поставя въпросът за допустимостта и обхвата на доброволното

представителство в медицинското право и по-конкретно за т. нар. здравно пълномощно за изразяване на информирано съгласие от името и за сметка на друго лице. Основното възражение срещу допускането на подобно доброволно представителство за лечение е свързано с личния характер на решението за предприемане на определена медицинска интервенция, както и с последиците от нея — засягане на телесната неприкосновеност на пациента. От друга страна, обаче на практика възникват случаи, при които пациентът, макар и дееспособен, не е в състояние да изрази информирано съгласие за лечение, а предприемането на съответното медицинско въздействие следва да бъде извършено своевременно (макар и да не е животоспасяващо). В тези случаи като че ли интересът на пациентът изисква допускането на своеобразно овластяване, израз на което е не само идеята за доброволното здравно представителство, но и правното значение на т. нар. предварителни указания за лечение. Двата института често се съчетават и се използват заедно като инструменти за формиране и изразяване на волята на пациента в случаите, когато той е в състояние, което не му позволява да направи това сам.

Като цяло въпросът за здравното представителство е въпрос доколко други лица могат да вземат решенията за собственото ни тяло. Поради това законодателят подхожда изключително внимателно към формулирането на неговия правен отговор. Именно свързаната с това предпазливост понякога става причина за не съвсем ясна и непълна правна уредба.